

О. М. Кулик,

к. держ. упр.,

докторант кафедри державної політики

та управління політичними процесами НАДУ,

м. Київ

СФЕРА ДЕРЖАВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ

Здійснено теоретичне осмислення сутності сфери державної сімейної політики в Україні. З'ясовано проблематику, яку охоплює сфера державної сімейної політики, та визначено існуючі проблеми в її формуванні.

Ключові слова: державна сімейна політика, сім'я, сфера державної сімейної політики, соціальна політика, демографічна політика.

Сім'я як соціальний інститут виховання, транслятор фундаментальних загальнолюдських цінностей, посередник між індивідом, суспільством і державою, інтегратор суспільних зв'язків впливає на процеси суспільного розвитку, відтворення робочої сили, зниження соціальних суперечностей і напруження. Трансформація шлюбно-сімейних відносин, упровадження принципу гендерної рівності, зменшення (у порівнянні з традиційним суспільством) кількості дітей в сім'ях, кризові явища у функціонуванні інституту сім'ї, дозвіл в одинадцяти країнах одностатевих шлюбів обумовлює виділення сімейної політики в окремий напрямок державної соціальної політики. Передача у 2010-2011 рр. завдань формування та реалізації сімейної політики Міністерству соціальної політики України призводить до ототожнення сімейної політики з соціальною, що також викликає потребу в окресленні предметної сфери сімейної політики.

Потреба у виділенні сімейної політики в самостійний напрямок діяльності держави виникла ще у 60-70-х рр. ХХ ст. З того часу західноєвропейські вчені почали розробляти концептуальні засади та понятійний апарат сімейної політики (А. Готьє, Ш. Зіммерман, Ш. Камерман, А. Кан). Виокремлювати сімейну політику вважають за доцільне й деякі російські вчені (А. І. Антонов,

О. І. Пьянов, З. В. Ромовська) та українські дослідники (С. М. Вакуленко, С. В. Ничипоренко, І. А. Семенець-Орлова, І. В. Чеховська). Разом із тим значна частина російських (Н. Т. Арістова, Л. Г. Вишневський, Т. О. Гурко, Г. О. Заїкіна, М. Г. Панкратова) та українських (А. М. Авчухова, Т. В. Кондратюк) науковців вбачають певний вплив усіх сфер державної політики на інститут сім'ї, що не передбачає виділення окремої сфери сімейної політики. Відсутність у науковій літературі усталеного визначення та об'єкта державної сімейної політики обумовлюють потребу з'ясування її предметної сфери.

Мета статті полягає в теоретичному осмисленні сутності сфери державної сімейної політики та з'ясуванні існуючих проблем у цьому питанні.

Провідні вітчизняні науковці оперують поняттям сімейна політика, починаючи з кінця 1980-х рр. У численних сучасних дослідженнях під сімейною політикою розуміється політика сприяння народжуваності – «пронаталістська політика», «політика стимулювання народжуваності», а також «демографічна політика». Точної і загальноприйнятої дефініції сімейної політики дотепер немає, що свідчить про невизначеність предметної сфери останньої. Деякі фахівці (А. Авчухова, К. Ващенко, В. Корнієнко) розглядають сімейну політику як ключову складову одночасно і соціальної і демографічної політики [1, с. 130, 136; 3]. Інші (С. Вакуленко, І. Семенець-Орлова, І. Чеховська), навпаки, демографічну політику вважають однією зі складових державної сімейної політики [2; 23; 25, с. 471]. Саме сімейна політика виступає інструментом впливу держави на репродуктивні процеси населення.

Російський дослідник О. Пьянов виокремлює державну сімейну політику в самостійний напрям соціальної політики, що представляє собою систему комплексної діяльності держави, яка спрямована на соціальний інститут сім'ї з метою його зміцнення і розвитку, захисту інституційних прав та інтересів сім'ї, забезпечення її незалежності відносно автономії та благополуччя; активізації її суб'єктної ролі в соціальному просторі, в якому держава та родина виступають як рівноправні суб'єкт-партнери [22, с. 124-125]. Такої ж точки зору

дотримується й українська дослідниця І. Чеховська [25, с. 471]. С. Вакуленко розглядає сімейну політику як структурну складову соціальної політики, що впливає на функціонування сім'ї – одного з соціальних інститутів та індивіда – носія сімейних ролей [2, с. 6]. І. Семенець-Орлова під сімейною політикою розуміє комплекс юридичних норм, дій і засобів, що здійснюються державою з метою створення сприятливих умов для сім'ї, її виникнення, правильного функціонування і здійснення нею всіх важливих суспільних ролей [23]. Московський професор А. Антонов сімейну політику визначає як діяльність держави, політичних партій, громадських організацій, груп інтересів тощо, спрямовану на впровадження в життя тієї моделі сім'ї з двома батьками та кількома дітьми, яка відповідає потребам особистості та суспільства; політику зміцнення сімейного способу життя, фамілістичної культури й цивілізації [24, с. 617]. С. Ничипоренко виокремлює «державну молодіжну сімейну політику», спрямовану на розвиток, соціальний захист і забезпечення гідних умов сім'ї для виконання її соціальних і демографічних функцій [11, с. 5]. Натомість Т. Кондратюк до сімейної політики відносить коло питань про соціальну політику в інтересах дітей та сім'ї [6, с. 68]; Л. Мельничук – матеріальну підтримку сімей з дітьми, створення необхідних матеріальних умов для утримання та виховання дітей, попередження чи подолання бідності, поєднання професійного та сімейного життя як жінкам, так і чоловікам [9, с. 434], а також цілеспрямований систематичний вплив з боку держави на суспільні відносини та соціальні інститути, від яких залежать оптимальне функціонування й розвиток сім'ї, з метою максимального задоволення потреб особи, сім'ї та суспільства в цілому [8, с. 7-8].

Політика, яка на даний момент застосовується в соціальній практиці України, є не активною, а пасивною. Сам термін «державна сімейна політика» практично не використовується в правових документах. Різні відомства та міністерства розуміють під поняттям «державна сімейна політика» сукупність державних соціальних заходів, які впливають на життєдіяльність сім'ї, дітей та жінок. Проте О. Пьянов, І. Чеховська наполягають на необхідності

диференціювати сімейну політику й політику щодо дітей і жінок [22, с. 124; 25, с. 471]. Оскільки немає усталеної точки зору на сутність державної сімейної політики, то й її предметна сфера в Україні й до тепер не має чіткого визначення.

Ще за часів перебування України в складі СРСР у формі Української радянської соціалістичної республіки сімейна політика ототожнювалась із соціальною. Політика по відношенню до сім'ї проявлялась у врегулюванні шлюбно-сімейних відносин, стимулюванні народжуваності (через запровадження податку на бездітність), матеріальній підтримці сімей з дітьми. Існування спеціальної комісії ЦК Компартії України по роботі серед жінок наочно свідчило про те, що питання сім'ї, в першу чергу, ототожнювалися з проблемами жінок і дітей.

На початковому етапі Української незалежності ситуація залишалася незмінною: сімейна політика не виокремлювалась з соціальної, а її сфера охоплювала соціальний захист жінок і дітей (охорону материнства і дитинства), про що свідчили назви парламентських комісій – комісія Верховної Ради УРСР у справах жінок, охорони сім'ї, материнства і дитинства (1990 – 1994 рр.); та комісія Верховної ради України II-го скликання з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства (1994 – 1998 рр.).

Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», який почав діяти з листопада 1992 р., не містив визначення поняття «сім'я». Водночас були терміни «сім'я з дітьми» (як поєднане родинними зв'язками та зобов'язаннями щодо утримання кола осіб, у якому виховуються рідні, усиновлені діти, а також діти, над якими встановлено опіку чи піклування) та «малозабезпечена сім'я з дітьми» (сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї) [19, ст. 2.]. Виходячи з цього закону, можна зрозуміти, що на той момент держава мала завдання соціального захисту сімей з дітьми, тобто дуже обмежену предметну сферу політики щодо сім'ї.

Коло питань, які ставали об'єктом державної політики у сфері сім'ї,

розширилося в 1995 р. за рахунок проблематики народжуваності (поліпшення демографічної ситуації), а також включення проблематики гендерної рівності. Це витікало із завдань Комітету у справах жінок, материнства і дитинства (створеного у квітні 1995 р.) [13]. Вони й окреслили предметну сферу діяльності консультативно-дорадчого органу при Президентові України. Проте назва зазначеного Комітету, як і раніше, не містила термінів «сім'я, сімейна політика».

З 1995 р. актуалізувалася демографічна проблематика, на доцільності якої не наголошувалося до середини 1990-х рр. Була ухвалена Національна програма планування сім'ї до 2000 р. з метою допомоги сім'ям і окремим особам у розв'язанні питань, пов'язаних з дітонародженням, збереженням здоров'я батьків і дітей, добробутом сім'ї, вибором раціональних інтервалів між народженням дітей і часом їх народження, а також дотриманням відповідальної дітородної поведінки, забезпечення кожній сім'ї народження бажаної кількості здорових дітей; поліпшення демографічної ситуації та підвищення сексуальної культури населення [10].

Утворення в липні 1996 р. Міністерства України у справах сім'ї та молоді поклало початок якісно новому етапу формування предметної сфери державної сімейної політики. По-перше, в назві центрального органу влади з питань захисту інтересів сім'ї з'явилося слово «сім'я». По-друге, існуючий об'єкт державної політики у сфері сім'ї розширився за рахунок молодіжної проблематики [17]. Цілком логічним було введення останньої до сфери сімейної політики, бо державна політика має бути спрямована на пропаганду сімейних цінностей у молодіжному середовищі, формування позитивного ставлення молоді до створення та функціонування сім'ї. Завдання Міністерства України у справах сім'ї та молоді охоплювали сферу поліпшення становища сім'ї, жінок, молоді та дітей, демографічної ситуації, заохочення материнства, забезпечення здорового, всебічного розвитку молоді та дітей, їх виховання на засадах гуманізму; організації роботи спеціальних установ для неповнолітніх, профілактики правопорушень, запобігання бездоглядності дітей [Там само, п. 3

(1, 2)]. До його функцій належало забезпечення додержання законодавства щодо опіки (піклування) дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, усиновлення дітей, утримання і виховання дітей та молоді у спеціальних установах, закладах соціального спрямування; сприяння створенню та розвитку в Україні системи пошуку і відбору талановитої молоді та організація забезпечення умов для її розвитку [17, п. 4 (11, 12)]. Можна зазначити, що ці завдання та функції міністерства окреслювали предметну сферу державної сімейної політики. На 1996 р. остання розширилася за рахунок питань соціального захисту дітей, виховання й розвитку молоді. Правда зі сфери сімейної політики вилучається така важлива гуманітарна складова, як досягнення гендерної рівності. Проте вже через три роки у сфері сімейної політики відновилася проблематика гендерної рівності, що засвідчила «Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок» (березень 1999 р.) [4]. Цим Україна підтверджувала виконання міжнародних правових документів, зокрема резолюції IV Всесвітньої конференції зі становища жінок «Дії в інтересах рівності, розвитку та миру» (Пекін, 1995 р.).

До кінця 1990-х рр. в Україні проводилася державна політика стосовно сім'ї, сімей з дітьми. У 1999 р. в нормативно-правовій базі вперше з'явилося поняття «державна сімейна політика». Концепція державної сімейної політики (вересень 1999 р.), хоча й не містила визначення терміну «сім'я», проте розширила предметну сферу сімейної політики в Україні за рахунок таких основних напрямів, як виховання нового покоління, профілактика дитячої бездоглядності, жебракування, запобігання правопорушенням. В Концепції зазначалося, що мета сімейної політики полягає у забезпеченні сприятливих умов для всебічного розвитку сім'ї та її членів, найповнішої реалізації сім'єю своїх функцій і поліпшення її життєвого рівня, підвищення ролі сім'ї як основи суспільства [7].

У травні 2000 р. з назви новоствореного центрального органу влади з питань дітей, молоді, жінок, сім'ї – Державний комітет молодіжної політики

спорту і туризму України – вилучається слово «сім'я» [18]. Сфера державної сімейної політики в подальшому уточнюється ухваленими Законом України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (2000 р.) та розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо підтримки становлення та розвитку студентської сім'ї» (2001 р.). Так, у першому нарешті з'являється визначення терміну «сім'я» – особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, прописується можливий склад сім'ї [20, ст. 1, 4]. А також йдеться про забезпечення рівня життя не нижчого від прожиткового мінімуму шляхом надання адресної допомоги найменш соціально захищеним сім'ям. Другий документ сприяв розвитку системи адресної допомоги молодим сім'ям через надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла.

У 2002 р. до традиційних соціальних питань сфери державної сімейної політики: соціального захисту дітей (неповнолітніх), запобігання вчиненню ними правопорушень, сприяння соціальному становленню та розвитку молоді, поліпшення демографічної ситуації, – додається проблематика запобігання насильству в сім'ї [12, п. 3, 4.10]. У зв'язку з посиленням акценту на проблемах дітей (про що свідчить назва створеного Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді (лютий 2004 р.)) відбувається посилення соціальної складової сфери сімейної політики [15, п. 8, 4].

З назви новоствореного Міністерства України у справах молоді та спорту у лютому 2005 р. було вилучене слово «сім'я» (при збереженні за центральним органом завдань захисту сім'ї), яке вже через півроку знову відновлюється – Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту (серпень 2005 р.). Починаючи з 2005 р., достатньо багато уваги приділяється питанням пронаталістської політики в Україні. Одноразова допомога при народженні дитини за цей час досягла надзвичайно високого, навіть за європейськими мірками, рівня. Матеріальна допомога при народженні дитини та в перші роки її життя стала вагомим інструментом соціальної та сімейної політики.

З метою реалізації Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» (січень 2006 р.) на Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту покладаються завдання забезпечення досягнення гендерної рівності [16, п. 1, 9–17]. Коло визначених повноважень цього міністерства з 2005 р. залишалося занадто широким: участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики з питань сім'ї, дітей, молоді, фізичної культури та спорту, усиновлення, поліпшення демографічної ситуації, рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї [16, п. 3].

Завдання, окреслені Державною програмою підтримки сім'ї на період до 2010 року, ухваленою у лютому 2007 р., містять, зокрема, всебічне зміцнення правових, моральних і матеріальних засад сімейного життя; запровадження правової, психолого-педагогічної та організаційно-методичної системи з метою створення оптимальних соціально-економічних умов для повноцінного виховання дітей у сім'ї, створення системи цілеспрямованої підготовки майбутніх батьків до подружнього життя, підвищення рівня психолого-педагогічної культури громадян [5], – розширили сферу сімейної політики за рахунок інформаційно-виховної її складової.

У цей період сфера державної сімейної політики містила такі складові: поліпшення становища сім'ї, жінок, молоді та дітей, демографічної ситуації, заохочення материнства, забезпечення здорового, всебічного розвитку молоді та дітей, їх виховання на засадах гуманізму, сприяння соціальному становленню та розвитку молоді, досягнення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї, протидія торгівлі людьми, усиновлення, опіки дітей-сиріт, оздоровлення та відпочинок дітей, профілактика дитячої бездоглядності, жебракування, запобігання правопорушенням.

Після реорганізації Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (в грудні 2010 р.) питання сімейної політики були віднесені до повноважень Міністерства соціальної політики України. Крім усталеної проблематики, що окреслювала сферу державної сімейної політики [14, п. 1, пп. 6, 10–12, п. 3, пп. 5,

п. 4], остання поповнилася суто соціальними питаннями: адресної грошової допомоги вразливим верствам населення, у тому числі малозабезпеченим і багатодітним сім'ям, виплатами компенсацій сім'ям з дітьми, потерпілим внаслідок Чорнобильської катастрофи, соціальної підтримки молодих сімей, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах і багатодітних сімей, соціальної роботи з сім'ями та дітьми, соціального захисту сімей потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів [14, п. 4]. Проте зі сфери державної сімейної політики вилучалася молодіжна проблематика, яка тепер була віднесена до сфери діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Роз'єднання у різних відомствах соціальної та гуманітарної (інформаційно-виховної) складової сімейної політики може призвести до подальшого розвитку системи державної допомоги, яка не мотивує людину до самостійного розв'язання проблем у власній сім'ї, а лише сприяє розвитку споживацьких настроїв. Відновлення ж молодіжної проблематики (гуманітарної складової) у сфері державної сімейної політики сприятиме позитивному ставленню молоді до створення та функціонування сім'ї, запровадженню ефективного механізму взаємодії та соціального партнерства сім'ї, громадськості та держави.

Державна цільова соціальна програма підтримки сім'ї до 2016 р. (травень 2013 р.) ставить за мету збереження традиційних сімейних цінностей, посилення мотивації до реєстрації шлюбів, свідомого народження та виховання дітей, а також підвищення соціального захисту сімей, які опинились у складних життєвих обставинах [21]. Виходячи з цього, представляється необхідним відновлення в сфері державної сімейної політики її гуманітарної складової – молодіжної проблематики та інформаційно-виховного блоку. Водночас сфера державної сімейної політики перевантажена загальносоціальними проблемами, які бажано вилучити з її предметної сфери.

Таким чином, сфера державної сімейної політики постійно змінювалася впродовж 22 років незалежності України. Сучасний її стан можна характеризувати як трансформаційний. До середини 1990-х рр. державна

сімейна політика в Україні не виокремлювалася з соціальної, а її сфера охоплювала соціальний захист жінок і дітей. З другої половини 1990-х рр. актуалізувалася демографічна, гендерна й молодіжна проблематика в предметній сфері державної сімейної політики, почало застосовуватися поняття «державна сімейна політика», додалося питання попередження насильства в сім'ї. Вилучення молодіжної проблематики зі сфери державної сімейної політики у 2010-2011 рр., доповнення її загальносоціальними питаннями призводить до її «розмивання», ототожнення зі сферою соціальної політики.

Формування сфери державної сімейної політики ускладнювалося через постійні зміни структурно-функціонального механізму формування та реалізації сімейної державної політики. Не існує чіткості у визначенні об'єкту державної сімейної політики, відсутні механізми формування її предметної сфери.

Представляється, що державна сімейна політика має формуватися як один із самостійних напрямків загальнодержавної соціальної політики та повинна охоплювати лише специфічні, інституційні проблеми сім'ї. Політику сприяння народжуваності більш коректно розглядати в світлі не демографічної, а сімейної політики.

Подальші розвідки мають бути присвячені обґрунтуванню механізмів формування сфери державної сімейної політики в Україні.

Список використаних джерел:

1. *Авчухова А. М.* Державна політика соціальної підтримки сімей з дітьми та основні шляхи її вдосконалення / А. М. Авчухова // Стратегічні пріоритети. – 2012. – № 2 (23). – С. 129–137.
2. *Вакуленко С. М.* Оптимізація сімейної політики в умовах сучасного українського суспільства : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» / С. М. Вакуленко. – Х. : Б. в., 2007. – 20 с.
3. *Ващенко К. О.* Політологія для вчителя [Електрон. ресурс] / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. – Режим доступу : <http://posibnyky.vntu.edu.ua/politolog/163.htm>.
4. Декларація про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок, затверджена постановою Верховної Ради України від 05.03.1999 р. № 475-XIV // ВВР України. – 1999. – № 17. – Ст. 129.
5. Державна програма підтримки сім'ї на період до 2010 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.02.2007 р. № 244 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/244-2007-%D0%BF>.
6. *Кондратюк Т.* Інтелектуальні передумови світової практики провадження сімейної політики держави / Т. Кондратюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 13. – С. 67–70.

7. Концепція державної сімейної політики, схвалена постановою Верховної Ради України від 17.09.1999 р. № 1063-XIV // ВВР України. – 1999. – N 46-47. – Ст. 404.
8. Мельничук Л. М. Державне регулювання розвитку соціального інституту сім'ї в Україні : автореф. дис. ... канд. держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Л. М. Мельничук. – К., 2009. – С. 7-8.
9. Мельничук Л. М. Європейський досвід реалізації сімейної політики / Л. М. Мельничук // Університетські наук. записки. – 2007. – № 4 (24). – С. 423–427.
10. Національна програма планування сім'ї, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 1995 р. № 736 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/736-95-%D0%BF>.
11. Ничипоренко С. В. Молодіжна сімейна політика в Україні: формування та шляхи реалізації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика» / С. В. Ничипоренко ; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень. – К., 2008. – 20 с.
12. Положення про Державний комітет України у справах сім'ї та молоді, затверджене Указом Президента України від 15.04.2002 р. № 340/2002 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/340/2002>.
13. Положення про Комітет у справах жінок, материнства і дитинства, затверджене розпорядженням Президента України від 16.05.1995 р. № 377/95 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/377/95>.
14. Положення про Міністерство соціальної політики України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 389/2011 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/13360.html>.
15. Положення про Міністерство України у справах сім'ї, дітей та молоді, затверджене Указом Президента України від 30.07.2004 р. № 852/2004 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/852/2004>.
16. Положення про Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2006 р. № 1573 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1573-2006-%D0%BF>.
17. Положення про Міністерство України у справах сім'ї та молоді, затверджене Указом Президента України від 04.12.1996 р. № 1164/96 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164/96>.
18. Про Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України : Указ Президента України від 31.05.2000 р. № 740/2000 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/740/2000>.
19. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України // ВВР України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
20. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України // ВВР України. – 2000. – № 35. – Ст. 290.
21. Про затвердження Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року : постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 341 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/341-2013-%D0%BF>.
22. Пьянов А. И. К вопросу о содержании предметной области государственной семейной политики / А. И. Пьянов // Вестник Ставропольского государственного университета. – Вип. 58/2008. – Серия: Социологические науки.
23. Семенець-Орлова І. А. Сімейна політика: проблема наукової дефініції [Електрон. ресурс] / І. А. Семенець-Орлова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Politologia/7_74867.doc.htm.
24. Социология семьи : учеб. / под ред. проф. А. И. Антонова. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ИНФРА. – М, 2007. – 640 с.
25. Чеховська І. В. Співвідношення соціальної і сімейної політики: деякі теоретичні і

Kulyk O. M. Sphere of State Family Policy in Ukraine: Essence and Challenges.

The paper conceptualizes the essence of the state family policy in Ukraine. The range of problem issues of the sphere of the state family policy is outlined, and the challenges of its formation are specified.

Key words: state family policy, family, sphere of state family policy, social policy, demographic policy

Кулик А. М. Сфера государственной семейной политики в Украине: сущность и проблемы

Осуществлено теоретическое осмысление содержания сферы государственной семейной политики в Украине. Выяснено проблематику, которую охватывает сфера государственной семейной политики, и определены существующие проблемы в её формировании.

Ключевые слова: государственная семейная политика, семья, сфера государственной семейной политики, социальная политика, демографическая политика.